

marta vilalta i torres
la centralitat, en joc

conversa amb cinc veus representatives
de partits polítics sobre la recerca
de l'hegemonia a catalunya

Ferran Pedret
Marta Rovira
Artur Mas
Elisenda Alamany
Sonia Sierra

Epíleg:
Jordi Muñoz

Pagès editors

Sumari

Un tauler de joc en moviment	
Marta Vilalta i Torres	9
“Si el PSC vol tornar a representar el que representava s’ha d’oblidar d’intentar ser el que era perquè la societat ha canviat”	
Ferran Pedret	19
“ERC és aquella avantguarda política que sempre s’anticipa a fer les propostes en funció del que creu que necessita el país”	
Marta Rovira	43
“Tornar a l’època de les hegemonies clàssiques serà difícil”	
Artur Mas	61
“La centralitat política a Catalunya se situa en el canvi”	
Elisenda Alamany	79
“La funció de C’s és ser el partit de consens, un partit central, amb el qual la majoria de gent s’hi pugui sentir identificada”	
Sonia Sierra	95
A la recerca d’una centralitat que no existeix	
Jordi Muñoz	113

Un tauler de joc en moviment

Res és el que era. I en l'àmbit polític encara menys. Els canvis i les alteracions se succeeixen de forma frenètica i ràpida, amb poca capacitat per digerir etapes. I la volatilitat, acompanyada per una cada cop més certa incertesa, dificulta la consolidació d'escenaris. En els últims anys hem vist com s'han anat esdevenint canvis i transformacions en el camp polític com a conseqüència també dels canvis econòmics i socials, que han provocat una metamorfosi de l'ecosistema polític i del país en general.

El bipartidisme polaritzat, amb alternança de poder entre CiU i PSC, que vam conèixer a les dècades dels vuitanta i noranta, ha deixat pas a un sistema de partits més fragmentat, volàtil i inestable, amb nous actors que han irromput a l'esfera pública i que busquen el seu lloc i reconeixement popular.

Tot plegat en un context en el qual la política, i en el seu sentit etimològic del concepte, tot allò que té a veure amb la ciutadania i les seves preocupacions, ha esdevingut central. I és que vivim temps polítics intensos al nostre país. En especial aquesta última tardor, quan la intensitat en forma de mobilització, repressió i impacte emocional ha esdevingut màxima. Però també durant els últims anys quan s'ha produït un increment de l'atenció mediàtica i comunicativa cap a la política en diversos espais i formats, quan hem viscut un augment del grau

d'interès polític per part de la gent fins al punt de batre el rècord en participació electoral, i en un moment en què estem experimentant un arrelament de la política a les nostres vides en forma de quotidianitat.

Els factors que influeixen a l'hora de situar el debat polític al centre són diversos, com en són també diverses les mirades, les interpretacions i les percepcions. Però és ben cert que no només volem ser espectadors, sinó que volem ser també protagonistes, actius i actors en una clara vocació d'apoderament personal i col·lectiu respecte a la presa de decisions i a tot allò que afecta les nostres vides.

Converses de cafè, tertúlies d'oci, dinars familiars, reunions laborals, moments esportius o trobades informals, qualsevol context s'ha convertit en bo i vàlid per comentar l'actualitat, i en especial per parlar del que passa al nostre voltant.

Per això, entre tots els canvis i moviments, convé posar els llums llargs per veure-hi una mica més enllà i albirar el camí i un horitzó més o menys nítid. Enmig d'aquesta bombolla d'intensitat, convé respirar. Canviar de tempo. Intentar fer fotografies estàtiques d'on som, d'on venim i on anem. Mirar d'entendre la realitat política entorn nostre com si ens encaréssim a una llarga partida d'escacs, amb tota la litúrgia necessària, aquella que dura hores i que permet abstreure's, concentrar-se i fins i tot creure que no existeix res més al nostre voltant.

De fet, moltes vegades imagino la vida política com un joc d'escacs. Amb el seu taulell de joc i les seves normes, tal i com és la societat mateixa; amb les seves peces i moviments, com són els partits polítics, entre la resta d'actors, i amb les estratègies necessàries per fer els moviments adequats a cada moment, que no és res més que prendre les millors decisions per aconseguir els objectius finals.

Els escacs, un joc que em va acompanyar molts anys de la meua vida d'infància i adolescència, des de la descoberta i l'aprenentatge, fins a la competició en tornejos i campionats, passant pel creixement personal i emocional d'enfrontar-te no només al contrincant, sinó sobretot a tu mateix, és aquell joc d'estratègia màxima on l'atzar no hi té res a fer. Requereix concentració i planificació constant, i a través de l'execució d'un moviment rere un altre, en funció d'allò previst i de les respostes de l'adversari, desenvolupar la partida.

L'estratègia i la tàctica escaquista es basa molt en el posicionament de les peces al llarg i ample del taulell, i així, la doctrina i també la lògica, ens diuen que controlar el centre, és a dir, dominar les caselles centrals del taulell, és l'aposta més ferma per guanyar. I ho és en tant que les batalles es donen en aquest espai, i per tant, controlar-lo, permet, no només el domini posicional, sinó la possibilitat de tenir més opcions de moviments per part de les peces i la possibilitat d'arribar a més espais. Sense oblidar que en un joc de dos, si un domina el centre, no ho fa l'altre, i per tant, l'avantatge d'un esdevé proporcional al desavantatge de l'adversari.

En política passa una mica el mateix que en els escacs. La recerca del centre, entès com aquell espai no físic, però sí metafòric, de centralitat, aquell terreny ampli on es forgen les victòries, aquell lloc que es correspon amb la majoria de la societat, dels seus problemes i de les seves inquietuds, la recerca d'aquest bloc central per part dels partits és la mare de les batalles polítiques per guanyar.

La centralitat política no és un lloc físic, ni tan sols ideològic (el centre ideològic seria un altre concepte), i tampoc és un corpus fix, definitiu o inamovible que tot-hom vulgui anar a buscar per posicionar-se millor. La centralitat és un espai en moviment i canviant que es mou en funció de les idees hegemòniques que hi ha a cada mo-

ment, a cada lloc i a cada període històric. I per tant, no ve predeterminada. Al contrari, es pot canviar i, sobretot, es pot construir. Vet aquí la màgia. O la condemna. No és senzill aconseguir construir una nova centralitat, com es pot intuir, ja que fa falta la interacció de molts elements que s'aliïn o col·laborin per intervenir en la construcció del pensament hegemònic.

Però que aquest punt de trobada de la majoria dels anhels i esperances ciutadanes, anomenada centralitat, ha virat en les últimes dècades a Catalunya és innegable. I per tant, és possible incidir-hi i interactuar-hi. Fins al punt que avui en dia, a diferència de fa uns anys, allò que defineix principalment on i què és la centralitat al nostre país és el debat sobre el procés independentista i de creació de la República Catalana.

La centralitat ha transitat. Fa dècades se situava a l'òptica del catalanisme i l'autogovern, en altres moments ha passat per la necessitat de progrés social i enfortiment del benestar, sens dubte ha recorregut la voluntat de lluita contra l'austeritat i la corrupció, ha comptat amb elements de regeneració i mobilitzacions ciutadanes, i ara s'ha situat en el conegut "procés", i per tant en el debat sobre la sobirania i la independència. I aquest trànsit de la centralitat ha tingut un impacte enorme per les formacions polítiques, tant per les que no tenien les mateixes prioritats que les situades al centre del debat, com per les que han sabut aprofitar l'oportunitat i s'han ressituat. La metamorfosi política catalana s'ha traduït en partits que es fan i es desfan per sobreviure a aquesta sacsejada que sembla un tsunami. I segueix i seguirà, segurament, en constant transformació.

Enmig, per tant, d'una recomposició de l'espai polític a Catalunya volia entendre els moviments que les formacions polítiques han fet, han volgut fer o han hagut de fer per adaptar-se. Volia esbrinar, des de l'òptica

dels partits, d'on venim, on som i cap a on anem. Amb la voluntat de tenir més eines i oferir-les a la ciutadania perquè més que espectadors puguem ser també subjectes actius. Aquest llibre busca fer-nos preguntes i donar respostes agafant distància dels titulars efímers i esdevenint immunes al ritme frenètic dels últims mesos que ens ha portat a un nivell d'estrès col·lectiu difícil de gestionar.

I és per això que en aquest tauler d'escacs en constant moviment, he volgut anar a conversar amb les peces clau actuals, aquelles veus representatives dels principals partits polítics del mapa català perquè ens expliquin la seva interpretació de la realitat i els seus moviments per aconseguir l'hegemonia o evitar quedar en fora de joc.

A continuació, doncs, reflexionarem amb en Ferran Pedret, primer secretari del PSC a Barcelona, sobre perquè l'espai socialista, un dels dos pilars històrics de Catalunya, ha anat debilitant-se de manera contínua i quina anàlisi n'extreuen, tot fent un repàs a la crisi de la socialdemocràcia europea, així com de quina manera preveuen a través del seu projecte polític recuperar aquest espai central.

Descobrirem com viu Esquerra Republicana, de la mà de la conversa amb la seva secretària general, Marta Rovira, la situació actual, marcada per un nou vector a tenir en compte com és la repressió. També abordarem les seves expectatives a curt i llarg termini per liderar el país i quines conseqüències i fruits obtenen avui en dia de les decisions estratègiques del partit dels últims anys.

Trobarem les reflexions del President Artur Mas, com a veu de l'espai convergent, hegemònic durant tants anys a Catalunya després de la reinstauració democràtica, però que ha patit intensament els canvis dels últims set anys, fins al punt de decidir refundar-se. Com els ha impactat la crisi, les polítiques d'austeritat, els casos de

corrupció o el full de ruta independentista, són alguns dels temes compartits.

Parlarem amb la portaveu de Catalunya En Comú, l'Elisenda Alamany, sobre l'aposta estratègica de les confluències de les esquerres alternatives i sobre quins esculls i reptes s'està trobant aquesta fórmula política nova per acomplir les expectatives inicials.

I finalment, analitzarem el fenomen Ciutadans-Partit de la Ciutadania, des de la seva prou recent creació fins a la victòria electoral última a Catalunya i parlarem de les seves aspiracions a la resta de l'Estat espanyol, a través de la conversa amb la diputada al Parlament, Sonia Sierra.

El Partit dels Socialistes de Catalunya, Esquerra Republicana de Catalunya, l'herència de Convergència en el PDeCAT actual, Catalunya En Comú i Ciutadans són aquelles peces que, algunes actualment, altres per tradició, i altres sense tant èxit, han estat ocupant i liderant l'espai de la centralitat, han estat en pugna per fer-s'hi un lloc o s'han mogut i reinventat per intentar construir-lo i dirigir-lo. És evident que no són, ni de bon tros, els únics actors polítics de la nostra societat. I és més evident, encara, que no depenen exclusivament de les seves accions per aconseguir els objectius. La resta de partits, moviments socials, sindicats, institucions, mitjans de comunicació, poders econòmics, sistema judicial, per anomenar-ne uns quants, són també actors i actius que des del seu espai i des de la seva capacitat influeixen i donen forma al *mainstream* polític i social.

Les diferències ideològiques i de projecte de les persones que protagonitzen les següents pàgines no són incompatibles amb el fet que hi hagi lectures i interpretacions de la realitat viscuda bastant compartides i similars en alguns casos. En destaco la sensació i la sentència que

res serà com abans, molt compartida per tots, així com la idea que actualment la fragmentació i la volatilitat del vot han vingut per quedar-se. A la vegada, és curiós detectar com dues de les persones amb qui he conversat parlen de “tempesta perfecta” per definir l’acumulació de causes que els ha centrifugat de l’espai central. I comparteixo amb tots ells i elles que, més enllà dels passos immediats que el país ha d’afrontar, les eleccions municipals es convertiran en un termòmetre i fins i tot una revàlida, i per tant, són també aquell repte estratègic on es troben les màximes esperances i els imminents esforços de tots ells per recentralitzar-se o confirmar la seva ubicació i situació.

No hi falten dosis d’autocrítica en les respostes d’alguns, autoreconeixements en forma de medalles per haver sabut llegir millor la realitat en segons quins moments, relats amollats als argumentaris i reflexions sobre la mateixa centralitat política que a vegades ha portat a confusions i a debats interns. És curiós també observar el llenguatge i les expressions que utilitzen cadascun d’ells, per veure com les paraules, escollides no per atzar, sinó amb tota la intenció del món, es converteixen en eines de construcció del seu relat.

En total, cinc converses sobre la conversa política dominant. Cinc mirades sobre la visió que els partits fan del context actual. I cinc veus que, des de la pluralitat i la defensa legítima de les seves posicions, ens ajuden a entendre qui, què i com. I tot plegat, embolcallat amb l’epíleg del politòleg Jordi Muñoz, un referent en l’anàlisi de les enquestes, la demoscòpia, el tractament de dades i els càlculs i estimacions en matèria electoral, així com un expert en allò que té a veure amb les actituds i preferències polítiques de la ciutadania. La seva aportació és també la culminació perfecta des d’una òptica calidoscòpica. D’aquell qui sap llegir la realitat amb agudesa acadèmica, però també amb dosi interpretativa realista i crítica.

Agraeixo sincerament a Pedret, Rovira, Mas, Almany i Sierra, la seva implicació, participació i temps per fer-ho realitat, en el marc d'unes dates de negociacions, passadissos, trucades i rumorologia política. I en especial, agraeixo al Jordi l'anàlisi extern i la seva generositat en compartir i transferir coneixement. Ells i elles són els protagonistes d'aquestes pàgines. Així mateix, no puc deixar de mencionar qui ha fet possible aquest projecte. D'una banda, el company Pau Juvillà, qui des de la coordinació de la col·lecció Guspira em va proposar fer aquest salt. Gràcies per fer-me una confiança que agraeixo infinitament. I per extensió, a Pagès Editors, per creure en el projecte i pensar que jo podia tirar-lo endavant.

A la vida, a diferència de les partides d'escacs, la major part de vegades, els fets acaben esdevenint-se sense tenir-los pensats ni planificats. De fet, els plans i els desitjos acostumen a anar-se'n en orris per una qüestió o per una altra. Per això, quan en un moment indeterminat, un dia qualsevol, en un lloc on no tenies previst anar, algú et proposa un petit regal en forma de repte, la millor opció és sempre acceptar-lo i creure-hi. El resultat acaba sent, pràcticament sempre, positiu.

He de confessar que per una persona polititzada com jo, amb les pròpies conviccions i creences, afrontar les converses sense apriorismes era un primer estímul i un bon desafiament de punt de partida. Us reconec que treure's de sobre prejudicis i enfocar les converses obertament, des de la mirada personal però també des de l'empatia, ha estat alliberador i un creixement personal. Un exercici recomanable per a tothom per traçar els nous passos i evitar que la centralitat a casa nostra acabi sent la fractura i la divisió del país. I per aconseguir que allò central de forma mitjanament propera esdevingui el debat de com volem que sigui el nou país, un cop fet efectiu.

- © dels textos: Marta Vilalta Torres, 2018
- © de les fotografies: Els seus autors i arxius corresponents, 2018
- © de l'epíleg: Jordi Muñoz Mendoza, 2018
- © d'aquesta edició: Pagès Editors, S.L, 2018
Sant Salvador, 8 – 25005 Lleida
www.pageseditors.cat
editorial@pageseditors.cat

Primera edició: març de 2018

ISBN: 978-84-9975-955-5

DL L 144-2018

Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, S.L

www.bobala.cat

— imprès a lleida —▶

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.